

عطر معصومیت

مباحثی دربارهٔ تربیت و اخلاق اسلامی

تألیف:

سید حسین خادمیان

خادمیان، حسین، ۱۳۹۵ ق. -

عطر معصومیت: مباحثی در باره تربیت و اخلاق اسلامی / تألیف حسین خادمیان - قم مشهور، ۱۳۸۴.

۲۶۲ ص.

ISBN 964 - 8350 - 32 - 9

شابک ۹۶۴ - ۸۳۵۰ - ۳۲ - ۹

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

کتابنامه: ص. ۲۶۳ - ۲۶۴ همچنین به صورت زیر نویس.

۱. اخلاق اسلامی. الفقه. عنوان. بهر عنوان: مباحثی در باره تربیت و اخلاق اسلامی.

۶۱ / ۲۹۷

ع ۲ خ ۸ / ۲۱۳ BP

انتشارات مشهور

شناسنامه کتاب

نام کتاب	عطر معصومیت
مؤلف	سید حسین خادمیان نوش آبادی
ناشر	انتشارات مشهور
تدوین	سلیمان پورا پراهم
ویراستاران	صاعقی - نصرالله نژاد
شمارگان	۲۰۰۰
نوبت چاپ	اول / ۱۳۸۴
چاپ	سپهان
قیمت	۳۰۰۰ تومان

دفتر فروش:

انتشارات مشهور / میراث ماندگار

قم: خیابان ارم - پاساژ قدس - طبقه آخر - پلاک ۱۸۴ ص. پ ۳۳۹۶ - ۳۷۱۸۵

تلفن: ۷۷۳۷۴۶۱ - ۷۷۴۶۸۰۶

دفتر مرکزی:

قم: خیابان سمیه / کوچه ۲۴ / پلاک ۴۱۸ / تلفن: ۷۸۳۱۶۴۶ / فکس: ۷۷۴۰۳۶۵

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۱۳
---------------	----

فصل اول

تعلیم و تربیت.....	۱۹
جایگاه تربیت.....	۲۰
مربی کیست؟.....	۲۱
موضوع تربیت و تعلیم.....	۲۲
تبیین نفس آدمی.....	۲۲
آیا درون آدمی تغییرپذیر است.....	۲۳
رابطه و تاثیر تربیت بر اخلاق.....	۲۳
هدف از تعلیم و تربیت.....	۲۴
تقوی یک هدف اساسی تربیتی.....	۲۵
مراتب تقوا.....	۲۵
ثمرات تقوی.....	۲۶
انسان به عنوان فرد و جمع در تربیت اسلامی.....	۲۶
بعد فردی مهمترین بعد تربیت.....	۳۰
انسان کیست؟.....	۳۱
خودشناسی از دیدگاه روایات.....	۳۱
مسئولیت انسان.....	۳۳
مسئولیت در برابر خویش.....	۳۵
از چه چیزهایی سؤال می شود.....	۳۸
اصل مسئولیت در برابر اعمال در کتب آسمانی.....	۴۰
سه اصل مهم اسلامی.....	۴۰
اعمال انسان منشاء مصائب و برکات.....	۴۳

۴۶	آثاری که از انسان به جای می ماند
۴۷	انسان موجود برتر
۴۹	آیا انسان برترین مخلوق خداست
۵۰	انسان نماینده خدا در زمین
۵۱	تکبر کرد و رانده درگاه خدا شد!
۵۳	اصلاح نفس
۵۶	روشهای اخلاقی در تهذیب انسان
۵۶	عبادت بهترین راه اصلاح نفس
۵۹	تعلیم حکمت
۶۰	پرورش روح عدالت خواهی
۶۲	پرورش نیروی تفکر
۶۴	خصوصیات فکر
۶۴	تلفیق علم و عمل
۶۵	علم اندوزی در اسلام
۶۶	روشهای تربیتی اسلام
۶۷	۱. انداز و تبشیر
۶۷	۲. روش الگویی
۶۸	۳. روش موعظه و نصیحت
۶۸	۴. روش تشویق و تنبیه
۶۹	۵. روش سیر در آفاق
۷۰	۶. روش سثوالی
۷۰	۷. روش داستان سرایی
۷۱	۸. روش جدال و مناظره احسن
۷۱	۹. روش عقلانی
۷۱	۱۰. امر به معروف و نهی از منکر
۷۲	وجوب امر به معروف و نهی از منکر
۷۸	شرایط امر به معروف و نهی از منکر

مراتب امر به معروف و نهی از منکر.....	۸۰
هدف از امر به معروف و نهی از منکر.....	۸۱

فصل دوم

اخلاق اسلامی.....	۸۵
معنی اخلاق.....	۸۶
ریشه اخلاق.....	۸۷
طبیعت بشر.....	۸۹
توارث.....	۹۱
اثر ازدواج بر طرفین.....	۹۲
آموزش و پرورش.....	۹۳
تغذیه.....	۹۵
هدف اخلاق اسلامی.....	۹۶
فایده اخلاق اسلامی.....	۹۷
مبانی اخلاق در اسلام.....	۹۹
الف) کتاب.....	۹۹
ب) سیره‌ی انبیاء و ائمه هدی (علیهم السلام).....	۹۹
ج) فطرت.....	۹۹
محرك‌های اراده اخلاقی.....	۱۰۰
الف) شناخت و آگاهی.....	۱۰۱
ب) عواطف و احساسات.....	۱۰۱
اهمیت وجود عواطف در اسلام.....	۱۰۲
۱. فروغ دین.....	۱۰۲
۲. نشانه ایمان.....	۱۰۲
تفاوت میان عقل و عاطفه.....	۱۰۳
تعیین حدود عواطف.....	۱۰۳
ج) نیت.....	۱۰۴
د) اختیار و آزادی.....	۱۰۴
آزادی اراده در انسان.....	۱۰۵

فصل سوم

۱۰۹	عبادت و بندگی
۱۱۰	عبادت از دیدگاه روایات
۱۱۲	عبادت وظیفه انسان
۱۱۲	عبادت و یقین
۱۱۴	بندگی حقیقی
۱۱۵	عبادت مخصوص او است
۱۱۶	خضوع در مقابل ذات اقدس اله
۱۱۷	چند نکته در مورد عبادت
۱۱۷	۱. اخلاص در عبادت
۱۱۸	۲. توحید در عبادت
۱۱۹	۳. تکامل در عبادت
۱۱۹	۴. عبادت و ربوبیت
۱۲۰	۵. ستایش در عبادت
۱۲۰	۶. ارزش معنوی در عبادت
۱۲۱	۷. دعا و روح عبادت
۱۲۳	۸. احساس عجز در عبادت
۱۲۵	۹. مراتب پایین در عبادت
۱۲۷	۱۰. نقش عبادت در تربیت
۱۲۸	۱۱. نفی رهبانیت در اسلام
۱۲۹	اخلاص
۱۳۶	مراتب اخلاص
۱۳۷	بیان ریا
۱۴۲	انجام واجبات و ترک محرمات
۱۴۴	ثمره ترک گناه
۱۴۴	رغبت در عبادات است
۱۴۷	خوف و رجاء
۱۴۸	قنوط از رحمت خدا
۱۴۹	بدگمانی سبب عقوبت است

۱۴۹	 امید به آموزش
۱۴۹	 ایمنی از مکر الهی
۱۵۲	 عوامل امن از مکر الهی
۱۵۲	 نیکی، به توفیق خداست
۱۵۴	 انبیاء و ائمه از همه خائف‌ترند
۱۵۵	 خوف و رجاء در عمل ظاهر می‌شود
۱۵۶	 تحصیل صفت خوف از خداوند متعال
۱۵۸	 نشانه‌ی مهم ایمان
۱۶۰	 دعا
۱۶۰	 تزکیه و تعلیم ثمره دعا
۱۶۱	 دعا میزان شناخت جایگاه آدمی
۱۶۱	 خدا خوانی دعای برتر
۱۶۱	 دعا خالصترین عبادت
۱۶۳	 کبر حجاب اکبر
۱۶۳	 اقسام دعاء
۱۶۳	 سرمایه داعی
۱۶۴	 مدار ارزش آدمی
۱۶۴	 شاکله دعاء
۱۶۴	 احکام دعا
۱۶۵	 آداب دعاء
۱۶۵	 اسرار دعاء
۱۶۵	 ارکان دعاء
۱۶۶	 تأثیر معرفت در دعاء
۱۶۷	 تقوا پایه پذیرش هر دعاء
۱۶۸	 نقش زمان و مکان در دعا
۱۶۹	 دعاء همیشه مستجاب است
۱۷۱	 توکل

۱۷۲	فلسفه توکل
۱۷۸	نقصان توکل از چیست؟
۱۷۹	سخاوت
۱۸۰	قناعت و اقتصاد
۱۸۱	فقر و غنی
۱۸۲	کفاف در رزق
۱۸۳	صبر
۱۸۴	کلام و سکوت
۱۸۶	صداقت
۱۸۶	صدق در قرآن و روایات
۱۸۶	موارد کاربرد صدق
۱۸۶	اقسام صدق
۱۸۷	عفاف
۱۸۹	اهمیت پاکدامنی در مکتب اسلام
۱۸۹	آثار پاکدامنی
۱۹۰	عوامل تقویت پاکدامنی
۱۹۰	حجب و حیا
۱۹۱	زهد و نزاهت از دنیا
۱۹۲	مراتب زهد
۱۹۲	پیدایش زهد در انسان
۱۹۲	قرض در اسلام
۱۹۳	قرض در قرآن
۱۹۷	ثواب قرض دادن
۱۹۷	جایگاه قرض
۱۹۹	مقایسه قرض دادن با صله رحم
۲۰۰	وام و احکام آن
۲۰۱	اسباب دین
۲۰۱	احکام دین

۲۰۹		جهل و غفلت
۲۱۱		جوهره اصلی تقوی
۲۱۱		معنای غفلت
۲۱۶		استدراج
۲۱۷		صفات غافلین
۲۱۸		چرا همچون چهارپایان
۲۲۲		راههای بیداری و دوری از غفلت
۲۲۳		معصیت و گناه
۲۲۵		نامهای گناه
۲۲۷		اقسام گناه
۲۲۸		تبدیل گناه صغیره به گناه کبیره
۲۳۲		عیوب و گناهان اصلی
۲۳۳		اشاعه فحشاء یکی از مصادیق گناهان کبیره
۲۳۵		راه نفوذ گناه
۲۳۶		گناه درونی و بیرونی
۲۳۷		عدم حضور در مجلس گناه
۲۳۸		مرزهای الهی
۲۳۹		سیمای گناهکاران
۲۴۰		ندامت گناهکاران
۲۴۱		آثار شوم گناه
۲۴۵		چهره ده گروه گنهکار در قیامت
۲۴۶		ذلت معصیت و عزت طاعت
۲۴۹		اهرمهای باز دارنده گناه
۲۴۹		ایمان به خدا
۲۵۱		خودشناسی و توجه به شخصیت انسانی
۲۵۲		ایمان به معاد
۲۵۲		مساله عرضه اعمال بر پیشوایان
۲۵۳		یاد مرگ

۲۵۳	 خدا ترسی و ترس از عواقب گناه.
۲۵۴	 سعی در عبادت.
۲۵۴	 روش درمان گناه.
۲۵۵	 اموال حرام.
۲۵۵	 اقسام مال حرام.
۲۵۸	 سؤال در قیامت.
۲۵۹	 حرامخواری عبادات را می سوزاند.
۲۵۹	 مال حرام مانع قبولی نماز.
۲۶۰	 دعای حرامخوار مستجاب نمی شود.
۲۶۰	 حرامخواری و فروختن دین.
۲۶۱	 بهترین عمل نزد خداوند سبحان.
۲۶۱	 آزار مومن.
۲۶۲	 دروغ.
۲۶۳	 کتابنامه.

□ پیشگفتار

تجلی لطف خالق بر کویر جسم و جان مخلوق، نه آن است که او را از کتم عدم به جلوگاه هستی آورد؛ که عنایت نازله حق آن گاه اکمال یافت که آدمی را رهنمون ساخت تا با آراستن جان و روح با ملکات فاضله و خُلقیات جمیله و تطهیر آن از قذرات رذیله، به گریز از کربوه‌های لثامت و کسب صفات خلافت بپردازد و با گردگیری فاهمه و تنویر عاقله خود را مؤدب و متخلق به ادب و خلق الهی بگرداند. آنچه در صفحه تحقیق سایه گرفته از شرع و عقل و تجربه هویدا است؛ ظهور و بروز این حقیقت است که همراهی با هر معنایی اثر و تأثیر مصاحب را بر مصاحب به ارمغان خواهد آورد؛ چنانکه سعدی شیرازی معطر شدن گل را بر اثر همنشینی با گل به نظم کشیده و آن مقلد لطیف، فرش گشتن خاک بر مولای عرشیان مجاهد را سبب قداستش منظوم ساخته است.^(۱)

همان طور که گل و خاک در اثر قرابت با ذاتی قدسی به مرتبه‌ی وجودی پاک و معطر و مقدس ره می‌یابند؛ انسان خاکی که حامل روح و نور الهی است بر اثر متابعت با ذوات نورانی به یقین به مرتبه عصمت و طهارت نفسانی و جسمانی می‌رسد.

امام صادق علیه السلام فرمودند: «روح انسان به ذات اقدس اله از نور خورشید به خورشید نزدیک‌تر است» پس اگر آدمی راه را گم کند و راهنما را نشناسد بین او و اصلش حجابی به نام نفس بیگانه فاصل شده است و فرار از این معنای ظلمانی

رسید از دست مجویی به دستم
که از بوی دلاویز تو متم
چنین خوش عطر و خوش بوی و صفایم

۱. شبی در یک عبادت گاه مهری
بدو گفتم که مشکى یا عبرى
بگفتا من ز خاک کربلایم

ممکن نمی‌شود مگر با اعراض از خلقیات رذیله و انثناء و اتصاف به صفات فاضله که ره آوردش رسیدن به نفس مطمئنه است.

«عطر معصومیت» یعنی همین دفتر گشوده شده ضمن بیان حقیقت بی بضاعتی و بی استطاعتی راقمش فریادگر این معنا است که اگر کسی جوایب معانی لطیف متشعشع گشته از معصومین شد اما به مرحله خلافت از عصمت نرسید در رتبه ی بعد از آن یعنی معطر شدن به عطر معصومیت خواهد رسید.

در پایان این سطور چند نکته بر صبغه تذکر تبیین می‌گردد:

۱. مشحون بودن کتب درسی از اقتباس و عاریت رسمی مرسوم و نیکو است (که سرّ آن را در کتاب حُبایی از عُبَاب ادب و نگارش پارسی مکتوب ساختم) این صحیفه هم بر این اصل استوار گشته، البته لطایف مستند در سطور این دفتر به طور موج در تلاطم است و بر ناظر باحث مشخص است.

۲. بزرگان علم و عمل یعنی صاحبان ذهن و قَاد و طبع نقّاد همیشه قصور باعی و فتور ذراعی را معفو داشته و فلتات علمی و لغزشهای لفظی را مستور دانسته و کریمانه آنها را به تدوین‌گر ممکن الخطأ، تقدیم داشته‌اند که رجای واثق می‌رود این شیوه‌ی حسنه نسبت به این اثر هم لحاظ گردد.

۳. مفتلذین و متلذذین از این اثر که بیشتر خیل مکرم طلاب علوم اصیله و دانشجویان معارف فرعیّه خاصّه دانش پژوهان محترم «دانشکده امداد» می‌باشند همواره بر این اثر به دیده «و ما توفیقی الا بالله» و «کم من ثناء جميل لست اهلا له نشرته» بنگرند.

۴. برای ترسیم چنین اثری ذوات مکرم بر صبغه‌ی تاکید و تأیید و تشویق بر آمدند که در رأس آنان جناب جلالت مآب سید الاشراف خادم الملة و الشریعة آقای حاج سید رضا تیری - دام توفیقاته - سرپرست کمیته امداد و فرهیخته‌ی اندیشمند جناب آقای زمانی معاونت محترم نیروی انسانی و برادر گرامی ادیب جناب آقای سید محمد فرید جلالی (زید عزه)، مدیر کل محترم مرکز آموزش عالی امداد، بودند که به حق ولادت نبوی ﷺ و سیادت علوی ﷺ و ولایت فاطمی ﷺ و عطش اعتلای رتبه علمی و کاربردی دانشجویان را در طول تحقیق و تدوین و تألیف این وجیزه اثبات نمودند که از این بزرگواران و دیگر همراهان قدردانی می‌شود.

۵. نشر و تنظیم و به شیرازه کشیدن آثار زحمات و موانع بسیار دارد که برای رفع و دفع این دو، ویرایش علمی، ادبی و تخصصی لازم می‌نماید به همین جهت یاد می‌کنیم از سیدنا-الاستاد مرحوم آیت الله تویسرکانی رحمته الله که با همه‌ی معضلات، بازنگری و تهذیب علمی اثر را بر عهده گرفتند تا در پایان حیات مبارک خویش حقی سنگین‌تر را بر ذمه شاگرد بار کنند «افاض الله علیه شایب الرحمة والغفران و اسکنه فرادیس الجنان».

همچنین از زحمات شاکرانه و کریمانه جناب حجة الاسلام آقای حاج سلیمان پورابراهیم که ویرایش علمی را متحمل شده‌اند و سرکار خانم‌ها دکتر نعمت الهی و نصرالله نژاد و صاعلی که ویرایش ادبی را عهده دار بودند؛ تشکر و قدردانی می‌شود. در پایان امید که خدای سبحان همه‌ی ما را مشحون رشحات فضل ساری و نصحات فیض صاری خود گرداند و نگارنده را محظوظ از این اثر فرماید و ثمر این مکتوب را مصداق فرمایش نبوی صلی الله علیه و آله «المؤمن اذا مات وترك ورقة واحدة عليها علم تكون تلك الورقة يوم القيامة ستراً فیما بینة و بین النار و اعطاه الله تبارک و تعالی بکل حرف مکتوب علیها مدینة اوسع من الدنيا سبع مرات»^(۱) قرار دهد و در ثواب این اثر ارواح همه عالمان مجاهد و شاهدان شهید و جانبازان کریم و در صدر، مرحوم امام راحل فقید رحمته الله را شریک سازد و رهبر عالم و آفقه ما، این تنها رهبر عادل، مشروع و فاطمه زاده‌ی سرزمین عالم دنیایی حضرت نایب المهدی المنتظر (عج) آیت الله العظمی قائدنا امام خامنه‌ای را تا سپردن لوای حق به دست تنها یادگار فاطمی رحمته الله بقية الرحمان صلی الله علیه و آله محفوظ از حسادت‌ها، جفاها و بلایا فرماید و ما را در متخلق شدن به معانی حق مکتب تربیتی اسلام موفق و مؤید نماید.

والعزة لله جميعا

ابن الفاطمه رحمته الله

سید حسین خادمیان